

EKONOMICKÁ INFORMÁCIA O TERITÓRIU

Spojené štáty mexické

Všeobecné informácie o krajine

I. ZÁKLADNÉ EKONOMICKÉ INFORMÁCIE

a) ZÁKLADNÁ CHARAKTERISTIKA HOSPODÁRSTVA

Aj keď ekonomický rast Mexika v roku 2022 bol iba mierny, mexické hospodárstvo má vo všeobecnosti pevné základy. HDP sa dostalo na pred-pandemickú úroveň, avšak zostalo mierne nižšie ako v roku 2018. Medziročný rast HDP dosiahol 3,1%. Trh práce vykazoval silné známky zotavenia s takmer 2 miliónmi novovytvorených formálnych pracovných miest, avšak pomer neformálnej zamestnanosti zostal vyšší ako pred pandémiou. **Formálna nezamestnanosť** ku koncu roka 2022 bola na úrovni 3,4%¹. Mexické peso (MXN) zostalo pozoruhodne silné, voči USD sa v priebehu roka 2022 zhodnotilo o 2%, čo na jednej strane napomohlo limitovať rast inflácie (8,5%), na druhej strane znižovalo konkurencieschopnosť cien mexického exportu. **Hrubý dlh verejnej správy** (podľa MMF: 56,8% HDP) zostal pod kontrolou a v súlade s rozpočtom. Mexické hospodárstvo profitovalo zo severoamerickej ekonomickej integrácie, ktorá sa prejavovala silným post-pandemickým dopytom zo strany USA, **rekordným prílivom remitencií** (celkovo v hodnote 58,49 miliardy USD, medziročný nárast o 13,4%)² a prílevom PZI v rámci hospodárskej politiky nearshoringu a friendshoringu. Počas roku 2022 dosiahol prílev PZI 35,29 miliardy USD, čo predstavuje nárast o 12 % v porovnaní s rokom 2021.

Mexiku by sa v post-pandemickom období a novej geopolitickej situácii (vojna na UA) mohlo dariť hospodársky ešte viac, nebyť vnútornej národnostne orientovanej politiky (právna neistota, energetická politika), zlej bezpečnostnej situácie a chýbajúceho znižovania byrokratických prekážok. Ďalším problémom je nedostatok konkurencie v rôznych odvetviach hospodárstva.

Základné ekonomické údaje	2018	2019	2020	2021	2022
HDP per capita (v tis. USD)**	9,75	10,02	8,51	10,04	10,95
Rast HDP (%)	2,2	-0,1	-8,2	5,7	3,1
Inflácia (%)*	4,8	2,8	3,2	7,4	8,5
Nezamestnanosť v (%)	3,3	3,5	4,4	4,1	3,4
Hrubý dlh verejnej správy (% HDP)	53,6	53,3	61	57,6	56,8
PZI (príliv v mld. USD) ***	34,090	34,411	27,934	31,621	35,29
Kurz MXN oproti USD	19,24	19,26	20,31	20,79	20,37

Zdroj: MMF; * Inflácia – spotrebiteľské ceny na konci obdobia. **Údaj HDP per capita sa v prípade Mexika považuje za veľmi zavádzajúci vzhľadom na obrovskú ekonomickú disparitu v príjmoch obyvateľov. *** UNCTAD – World Investment report 2022 (Jún 2022).

¹ Štruktúru zamestnanosti v Mexiku rozdeľujú miestne aj medzinárodné zdroje na formálnu zamestnanosť a neformálnu zamestnanosť, t.j. zamestnanosť v šedej ekonomike. Podľa ekonomického prieskumu OECD z roku 2019 si viac ako 55% populácie zabezpečuje svoju existenciu v šedej ekonomike, za rok 2021 sa vo verejne dostupných zdrojoch uvádza 56,6%.

² Centrum pre latinskoamerické monetárne štúdie (CEMLA) vypočítalo, že z 58,49 mld. USD, ktoré Mexiko dostalo v r. 2022 ako remitencie, približne 55,86 mld. USD pochádzalo z USA, teda 95,5 %, na druhom mieste bola CA s 1,3 % a na treťom mieste Ekvádor so sotva 0,4 %.

Ekonomické predpovede medzinárodných inštitúcií (World Bank, MMF) na rok 2023 sa aktuálne pohybujú na raste HDP 1,7% oproti predpovedi z októbra 2022, kde sa počítalo s rastom HDP 2,1%. Hlavným dôvodom je pokles rastu (možná recesia) ekonomiky USA (export Mexika do USA sa pohybuje na úrovni 88% z celkového exportu). **Rozpočet Mexika na rok 2023** predpokladá nárast verejného dlhu aj zvýšenie investícií do kľúčových projektov vlády prezidenta AMLO. **Deficit bežného účtu** sa zhoršuje najmä v dôsledku nižších objemov exportu ropy. **Verejné a súkromné investície** stále zaostávajú za úrovňou z pred pandémie, ktorá už bola utlmená v dôsledku zrušenia významných infraštruktúrnych projektov (napr. projekt nového letiska predchádzajúceho prezidenta zrušený v roku 2018). Až 25% verejných investícií je v rozpočte na rok 2023 určených na dva kľúčové prezidentove projekty (rafinéria *Dos Bocas* a vlaková trať *Tren Maya na polostrove Yucatán*), ktorých socio-ekonomické prínosy sú nejasné v porovnaní s ich celkovými nákladmi (okolo 20 miliárd USD každý z nich). **Vládna politika úsporných opatrení** ovplyvnila rozpočtové výdavky na oživenie ekonomiky a investície do dôležitých sektorov pre budúcnosť krajiny, akými sú vzdelávanie, zdravotníctvo, výskum a inovácie. Vysoká miera prerušenia vzdelávania a predčasného ukončenia vzdelávania v dôsledku mimoriadne dlhého zatvárania škôl počas pandémie môže ovplyvniť aj celú generáciu.

Na druhej strane, **vláda prezidenta AMLO už implementovala viacero sociálnych reforiem, niektoré z nich boli úspešné a celkom konsenzuálne**, ako napríklad zavedenie dôchodkov aj pre dôchodcov, ktorí neboli registrovaní v sociálnom systéme krajiny či zvýšenie minimálnej mzdy, ktoré prišlo po takmer 40 rokoch (o 71 % v reálnom vyjadrení za posledné štyri roky), ďalej regulácia outsourcingu, reforma zvyšujúca kompetencie odborov a vytvárajúca účinnejšie mechanizmy na riešenie priemyselných sociálnych konfliktov. Dôležitým faktorom je tu pokračujúca štrukturálna demografická transformácia – pokračujúce starnutie populácie, aj keď to zatiaľ nie je porovnateľné s Európou (priemerný vek v Mexiku je aktuálne 29 rokov).

Napätá situácia pokračuje najmä v energetickom sektore po tom, ako USA a Kanada požiadali o konzultácie o urovnaní sporov s Mexikom na základe FTA USMCA. Obe krajiny okrem iného spochybňujú novelu zákona o elektrárenskem priemysle v Mexiku z roku 2021, ktorý uprednostňuje elektrinu od CFE (mexická štátna energetická spoločnosť) pred elektrinou vyrobenou súkromnou konkurenciou, ako aj iné opatrenia, ako je zrušenie platnosti povolení na činnosť v energetike súkromným spoločnostiam. Súkromný sektor elektrickej energie sa sťažuje, že vláda nie je ochotná rokovať, ale namiesto toho tlačí na veľkých spotrebiteľov, aby sa odklonili od súkromných prevádzkovateľov k CFE s rizikom vzniku významných nárokov na zodpovednosť za jednostranné zrušenie ich zmlúv so súkromnými výrobcami. Táto politika odrádza súkromné investície do energetiky, ako aj do energeticke závislých priemyselných odvetví, ktoré môžu v strednodobom horizonte skončiť s nedostatočnými kapacitami elektrickej energie na uspokojenie rastúceho dopytu a s neudržateľnými zdrojmi energie. **Vláda nedávno na konferencii COP27 oznámila rozsiahly investičný plán v oblasti obnoviteľných energií** (48 miliárd USD na financovanie zvýšenia elektrickej siete o 30 GW), pričom tento projekt má riadiť CFE. V tejto fáze CFE len vypracovala plán na rozvoj solárneho megaprojektu v štáte Sonora, ale jeho realizácia zaberie veľa času a zostane zjavne nedostatočná. Ďalší budúci vývoj v oblasti obnoviteľných energií je nejasný, ako aj osud existujúcich súkromných investícií.

Vo všeobecnosti Mexiko čelí vážnym problémom v oblasti udržateľnosti a životného prostredia. Prírodné zdroje, najmä voda, sú čoraz vzácnejšie, a to najmä v regiónoch s vysokou mierou rozvoja. Klimatické zmeny krajinu tvrdo zasahujú. Megaprojekty ako rafinéria Dos Bocas a vlaková trať Tren Maya sú silno kritizované kvôli ich dopadom na životné prostredie a v druhom prípade aj z dôvodu porušovania práv domorodých komún. Politické reakcie sú nedostatočné, najmä pokiaľ ide o investície. Odráža to nedostatok verejných zdrojov mexického štátu v porovnaní s HDP, ktorý výrazne zaostáva za priemerom OECD. Pokiaľ ide o zmenu klímy, **Mexiko počas konferencie COP27 konečne aktualizovalo svoj národne stanovený príspevok (NDC) z bezpodmienečného 22 % zníženia emisií skleníkových plynov do roku 2030 na 35 %** (a podmienených 40 %), ale zatiaľ nie je jasné, ako sa toto vítané rozhodnutie bude konkrétne realizovať. Okrem toho, Mexiko je posledným členom G20 bez dlhodobého čistého nulového uhlíkového cieľa. **Čo sa týka biodiverzity**, mexická vláda prisľúbila dodržať globálny cieľ 30 % chránených oblastí do roku 2030. Mexiko však má aj naďalej problémy s riadnym riešením straty biodiverzity, najmä kvôli vážnemu a neustálemu nedostatku rozpočtových zdrojov a slabým mechanizmom presadzovania. Mexiko ďalej prijalo Národnú stratégiu pre oceány (2021 – 2024), ktorá predstavuje bezprecedentné úsilie o koordináciu medzi všetkými národnými zainteresovanými stranami.

Mexiko zostáva druhým najväčším obchodným partnerom EÚ v Latinskej Amerike. EÚ je tiež druhým najväčším vývozným partnerom Mexika tovarov po USA. **Bilaterálny obchod medzi EÚ a Mexikom dosiahol v roku 2021 61 miliárd EUR** so 14 miliardovým obchodným prebytkom EÚ, čo znamená návrat na úroveň pred pandémiou. Vývoz EÚ do Mexika vzrástol o 25,6 %, zatiaľ čo dovoz EÚ z Mexika rástol pomalším tempom o 18 %. Na porovnanie, **celkový obchod Mexika s Čínou v roku 2021** (110 miliárd USD) zaznamenal 22 % nárast v porovnaní s rokom 2019 pred pandémiou (ale iba s 9,3 miliardami USD mexického vývozu do Číny). Modernizovaná **Globálna dohoda** by pomohla zabrániť tomu, aby sa tento rozdiel v obchode medzi Mexikom a Čínou ďalej zväčšoval. Pokiaľ ide o investície, **EÚ zostala druhým najväčším čistým investorm v Mexiku so 6,6 miliardami EUR (23 % z celkových čistých PZI)** po USA (47,5 % z celkových PZI). Ďalšími významnými čistými investormi boli Kanada (6,5 %), Spojené kráľovstvo (5,7 %) a Japonsko (5,0 %).

V Mexiku sa počas pandémie Covid 19 začal formovať nový hospodársky trend *nearshoring*, ktorý čiastočne vyplynul ako dôsledok pandémie, ale do značnej miery ho stimulovala aj modernizácia FTA medzi MX, US a CA, tzv. USMCA. V súčasnom geopolitickom kontexte ekonomickej vojny medzi USA a Čínou a najmä vojnového konfliktu na UA, ktorý taktiež spôsobil odchod firiem z RF či zmeny v globálnych dodávateľských reťazcoch, sa v MX hovorí o ďalšom ekonomickom fenoméne ***friendshoring***, kedy sa firmy najmä z USA a Európy taktiež obzerajú po MX ako novej destinácii pre svoju výrobu a outsourcing. Toto podporuje MX makroekonomiku najmä vo forme zvyšujúceho sa exportu, ale prináša aj mnohé ďalšie benefity vo forme transferu technológií, zvýšenia zamestnanosti a kvalifikácie zamestnancov či raste sektora nehnuteľností vďaka výstavbe priemyselných parkov.

MX ministerstvo hospodárstva v januári 2023 evidovalo 470 amerických spoločností, ktoré chcú migrovať z Ázie do regiónu USMCA. **Pokiaľ dokáže MX vytvoriť prostredie priaznivé**

pre podnikanie, transparentné regulačné a právne prostredie, investície vo výške 27 miliárd USD sa môžu v najbližších rokoch zvýšiť na hodnotu 40 alebo 45 miliárd USD.

Podľa štúdie *Interconnectando Asia-Pacífico y América Latina (Prepojenie Ázie a Tichomoria a Latinskej Ameriky)* od roku 2020 oznámili ázijské a čínske spoločnosti v regióne viac ako 600 investičných projektov, ktoré začali v roku 2022 a predstavujú celkovú investíciu 75 miliárd USD pre Brazíliu, Mexiko, Argentínu, Čile, Peru a ďalšie krajiny regiónu. Ázijské spoločnosti majú ako hlavné cieľové krajiny Brazíliu s podielom 26 % a Mexiko s podielom 23 % z celkových investícií.

Jednou z US spoločností, ktorá v decembri 2022 oznámila investície do elektromobility v Mexiku je aj Tesla. Začiatkom decembra Tesla najskôr oznámila zníženie produkcie vo svojej Šanghajskej fabrike o 20 % z celkovej výrobnnej kapacity, ktorá predstavuje mesačne 85 tisíc áut. Koncom decembra už MX mienkotvorné médiá hovorili o **investícii na severe Mexika. Elon Musk, generálny riaditeľ spoločnosti Tesla, potvrdil vo februári 2023 investíciu v mexickom štáte Nuevo León, na okraji mesta Monterrey.** Výrobný areál s počiatočnou investíciou 5 miliárd USD by mal zamestnať 10 000 zamestnancov. V ďalších fázach by investícia mala dosiahnuť celkovú hodnotu až cca. 10 mld. USD a ročnú výrobu EV milión kusov. **Výstavba giga-fabriky Tesly tak spraví z Mexika hlavné výrobné centrum elektrických vozidiel v Latinskej Amerike.**

b) HLAVNÉ ODVETVIA HOSPODÁRSTVA

1. AUTOMOBILOVÝ PRIEMYSEL

Automobilový priemysel je v Mexiku, podobne ako na Slovensku, jeden z nosných ekonomických odvetví. **Mexiko bolo v r. 2019 v celosvetových rebríčkoch na 4. mieste v exporte ľahkých vozidiel³, na 5. mieste v exporte automobilových dielov (a zároveň na 1. mieste ako dodávateľ automobilových dielov do USA) a na 6. mieste ako výrobca vozidiel (na 1. mieste v rámci Latinskej Ameriky) s celosvetovým podielom 4,3%.** Takmer 89% celkovej automobilovej produkcie Mexika je určených na export.

Automobilový sektor predstavuje viac ako 3% HDP Mexika a viac ako 20% celkového HDP vytvoreného výrobným sektorom. Zamestnáva 1 milión ľudí na priamych pracovných miestach. Automobilový priemysel a priemysel dielov pre automobily v Mexiku reprezentujú a **poháňajú najmä zahraničné spoločnosti**, ktoré sú v krajine etablované a využívajú výhody, ktoré ponúka ako výrobná a exportná platforma. **Zo 100 hlavných výrobcov automobilových dielov na celom svete má 90 svoje zastúpenie v Mexiku. Ide teda o sektor plne integrovaný s globálnymi hodnotovými reťazcami, ktorý sleduje globálne trendy spotreby.** Mexiko je jedným z hlavných dovozcov automobilových dielov na svete. Jeho hlavnými dodávateľmi sú tradične Spojené štáty americké (60%), Japonsko (4%) a Nemecko (4%).

Podľa Mexickej Asociácie Automobilového Priemyslu (AMIA), **od roku 2010 do roku 2019 sa HDP v automobilovom priemysle každoročne zvyšovalo v priemere o 10,2% (v reálnom vyjadrení).** V rovnakom období sa automobilový priemysel podieľal na raste národného

---

³ Vozidlo upravené na prepravu tovaru, ktorého maximálna povolená hmotnosť nepresahuje 6 ton, alebo ktorého užitočná kapacita nepresahuje 3,5 tony.

HDP v miere 2,6% ročne. V roku 2019 tvoril vývoz automobilových výrobkov (vozidiel spolu s autosúčiastkami) 147,76 miliárd USD, zatiaľ čo dovoz bol v hodnote 58,89 miliárd USD.

Za posledných 5 rokov (do roku 2019) bol automobilový priemysel v Mexiku **hlavným zdrojom PZI v krajine** s 36,09 miliardy USD, čo predstavuje 21,3% z celkových PZI (169,14 miliardy USD) zaregistrovaných mexickým ministerstvom financií v tomto období. Čo sa týka výrobných závodov na výrobu ľahkých vozidiel (vrátane motorových a prevodových zariadení), v súčasnosti tu majú svoju produkciu spoločnosti: Toyota, Ford, FCA, GM, KIA, BMW, VW, Honda, Audi, Nissan, Mercedes, Mazda a Infiniti, jedná sa celkovo o **25 výrobných závodov v 12 štátoch mexickej federácie**.

Pandémia spôsobená COVIDom-19 zasiahla mexický automobilový priemysel, podobne ako aj iné odvetvia najprudšie v máji 2020, kedy produkcia zaznamenala pokles o 93,7% a vývoz poklesol o 95,1%. V súhrne za prvých päť mesiacov roka zaznamenala produkcia pokles o 43,2% a vývoz poklesol o 42,4%. **Automobilová výroba za celý r. 2020 poklesla o 20,2% a jej export poklesol o 20,9%** (v oboch prípadoch najviac od r. 2009). **V roku 2021** predstavovala celková produkcia automobilov a ľahkých vozidiel v Mexiku 3 milióny (pokles z 3,7 milióna pred pandémiou), z čoho asi 80% išlo na export na trhy tretích krajín. **AMIA predpokladá zotavenie z koronakrízy v automobilovom priemysle v priebehu nasledujúcich 2-3 rokov**.

2. ELEKTRONICKÝ PRIEMYSEL

Elektronický priemysel patrí medzi najrýchlejšie rozvíjajúce sa odvetvia v Mexiku pričom export elektroniky z Mexika má vyše 30 ročnú tradíciu. Mexiko sa v roku 2010 stalo najväčším svetovým výrobcom smartphonov. V rokoch 2006-2010 mexická vláda financovala podporný program PCIEAT (Program konkurencieschopnosti v elektronickom priemysle a vysokých technológiách), ktorého cieľom bolo stať sa 5. najväčším svetovým vývozcom elektronických výrobkov. Elektronický priemysel sa v Mexiku delí do piatich veľkých **subsektorov**: audio a video technológie, výpočtové a kancelárske technológie, polovodiče, komunikačné technológie a napokon lekárske vybavenie a presné meracie, kontrolné a optické prístroje. Podľa Národného štatistického adresára ekonomických jednotiek (DENUE) existuje v Mexiku 1 146 firiem spadajúcich do tohto sektora.

Ako uvádza Výkonná rada medzinárodných spoločností (Consejo Ejecutivo de Empresas Globales / CEEG), v roku **2018 bolo Mexiko hlavným vývozcom domácich spotrebičov v Latinskej Amerike**, pričom v roku **2018 bola dosiahnutá produkcia vo výške 9,59 miliardy USD s priemerným rastom 5,5%**. Hlavnými destináciami exportu elektroniky sú: Spojené štáty, Kanada, Kolumbia, Francúzsko a Holandsko. Podľa posledných dostupných prognóz CEEG mal export elektroniky v období 2017 - 2020 rásť tempom takmer 4% ročne, pričom sa jedná najmä o vývoz počítačov a výrobkov spotrebnej elektroniky ako televízory s plochou obrazovkou.

Dôkazom rozvinutosti elektronického priemyslu v Mexiku sú aj vývojové a výskumné aktivity. **El Cluster de Electrodomésticos (CLELAC)** v štáte Nuevo León je vývojový klaster, ktorý združuje desiatky súkromných spoločností, vládne inštitúcie aj významné technické univerzity s cieľom vyvíjať a podporovať inovácie a dobré praktiky v elektronickom priemysle a obchode. >> <https://clelac.org.mx>

3. ENERGETIKA

Mexické ministerstvo energetiky - SENER rozdeľuje **primárne energetické zdroje** do štyroch kategórií: minerálny uhlík (uhlie), uhľovodíky (ropa, kondenzované uhľovodíky, zemný plyn a nukleárna energia), obnoviteľné zdroje (geoenergia, bioplyn a ďalej energie: vodná, solárna a veterná) a napokon biomasa (cukrová trstina, drevo). V celkovej produkcii krajiny v súčasnosti dominuje produkcia ropy a zemného plynu. Podľa posledných dostupných a komplexných údajov (Americkéj energetickej agentúry EIA (U.S. Energy Information Administration)) sa **na celkovej energetickej produkcii Mexika** v roku 2017 **podieľali jednotlivé kategórie nasledovne**: minerálny uhlík 4,15%, suchý zemný plyn 17,25%, nukleárna energia a obnoviteľné energie spolu 8,57%, ropa a iné tekuté uhľovodíky 70,03%. **V posledných dvoch dekádach v Mexiku ťažba ropy a jej export konštantne klesajú**, napriek tomu si Mexiko (hneď po Brazílii) v roku 2019 udržalo v rámci **Latinskej Ameriky a Karibiku** pozíciu **2. najväčšieho producenta ropy a zároveň pozíciu 2. najväčšieho producenta ropných derivátov**.

Mexiko je v posledných rokoch po Kanade **2. najväčším dodávateľom ropy do USA a zároveň prvou destináciou vývozu ropy z USA**. Toto prvenstvo však paradoxne dostáva Mexiko do mínusu, keďže vyváža do USA surovú ropu, ktorú dováža naspäť spracovanú, teda za vyššie ceny. **PEMEX je najzadlženejšou ropnou spoločnosťou na svete**, Nadácia pre finančné štúdie odhaduje, že **na jeho záchranu je potrebná hodnota 12% mexického HDP**. **Klesajúci trend v produkcii ropy aj zemného plynu sa potvrdil aj v roku 2019**. Zvyšujúca sa spotreba ropy v Mexiku (797,4 tisíc barelov/deň, čo je o 33,2 tisíc barelov/deň viac ako v roku 2018) a nízka produktivita šiestich mexických rafinérií (zastaranosť a prebiehajúca rekonštrukcia) spôsobili, že v roku 2019 bol PEMEX schopný pokryť iba štvrtinu spotreby krajiny, 75% zostávajúcej spotreby bolo pokryté importom (hlavne zo Spojených štátov). **Na rok 2020 bola plánovaná priemerná produkciu 1,95 milióna barelov ropy za deň, čo bolo o 16,2% viac, ako sa uvádzalo na konci roku 2019, avšak pandémia spôsobená COVIDom-19 dostala PEMEX ešte do väčšieho mínusu s rekordnými stratami v hodnote 480,966 mld. pesos (22,99 mld. USD) bolo o 38% viac ako v roku 2019**, kedy bola táto štátna ropná spoločnosť v mínuse 347,91 mld. pesos (16,6 mld. USD). **V máji 2021 Národná ropná spoločnosť PEMEX kúpila 50,005% akcií rafinérie Deer Park v Houstone** od anglicko-holandskej Shell za 600 mil. USD, čím sa stala jej úplným vlastníkom. Cieľom nákupu bolo naplniť volebné sľuby súčasnej vládnej administratívy, **prestať vyvážať surovú ropu a zabezpečiť samostatné rafinovanie dostatočného množstva paliva pre celú krajinu do roku 2023**. Kúpa rafinéria bola odbornou verejnosťou silno kritizovaná, keďže agentúra Moody's znížila rating rafinérie tesne pred jej predajom z Baa2 na Baa3, čím spadla do špekulatívneho pásma.

Mexická energetická spoločnosť **CFE (Comisión Federal de Electricidade)** vlastní monopol na elektrickú sieť, ktorá rozsahom zodpovedá šiestemu miestu na svete. Ministerstvo energetiky (SENER) uvádza, že v Mexiku bola v roku 2020 inštalovaná kapacita generovať **31% celkovej elektrickej energie z obnoviteľných zdrojov**, na ktorej sa jednotlivé **obnoviteľné zdroje podieľajú nasledovne: geotermálna 1,2%, nukleárna 2,0%, solárna 4,3%, veterná 7,5% a vodná 16%**. Čo sa týka **podielu súkromných firiem na celkovej produkcii elektrickej energie, posledné údaje k roku 2018 uvádzajú 50%** za účasti 1 041 spoločností. Mexiko má jednu **jadrovú elektrárňu Laguna Verde** vo Veracruz,

spadá pod CFE. Elektrárň má dva reaktory na ohrev vody s výrobnou kapacitou 1 510 MW.

4. ŤAŽOBNÝ PRIEMYSEL A METALURGIA

Ťažba nerastných surovín patrí medzi najvýznamnejšie odvetvia mexického hospodárstva vďaka bohatým zásobám nerastných surovín. **Mexiko je na 1. mieste v celosvetovej výrobe striebra a patrí medzi 10 najväčších výrobcov ďalších 16 rôznych minerálov:** striebro, bizmut, fluorit, celestit, wollastonit, kadmium, molybdén, olovo, zinok, diatomit, soľ, baryt, grafit, sadra, zlato a meď. Podľa správy poradenskej spoločnosti *Behre Dolbear* uverejnenej v auguste 2015 je Mexiko piata krajina s najlepším prostredím na podnikanie v baníctve. Mexické ministerstvo hospodárstva (SE - Secretaría de Economía) uvádza v roku 2019 nahlásených 6 482 baníckych podnikov, pričom tieto podniky v prvom štvrťroku 2020 vytvorili (formálne) pracovné miesto pre 123 000 osôb. **Ťažobný priemysel prispel do MX HDP v r. 2020 4,3% a na celkových PZI sa podieľal 4,6%.** Pokles v tomto sektore bol v roku 2020 iba -1,5%, a podľa MX Centrálnej banky bol **v 1. štvrťroku 2021** ťažobný priemysel jedným zo sektorov s najrýchlejším zotavením, najmä v ťažbe medi (Čína najväčší svetový spotrebiteľ) a zlata.

5. STAVEBNÍCTVO / INFRAŠTRUKTÚRA

SE uvádza v roku 2019 hlásených 54 160 stavebných podnikov, čo predstavuje pokles o 1,27% v porovnaní s rokom 2018. V priebehu prvého štvrťroku 2020 tieto podniky vytvorili formálne zamestnanie pre 3,87 mil. ľudí. **Stavebný sektor sa v r. 2020 podieľal na HDP 7,6%, jeho produkcia klesla o 18% v porovnaní s r. 2019, avšak podľa údajov MX štatistického úradu sa počas 1. trimestra 2021 tento sektor zotavil z krízy na 76%.**

Medzi najväčšie a najpropagovanejšie infraštruktúrne projekty prezidenta AMLO patria: rekonštrukcia rafinérie *Dos Bocas*, stavba letiska stavba letiska AIFA (Aeropuerto Internacional Felipe Ángeles, strategický rozvoj regiónu *Istmo de Tehuantepec* (na pomedzí štátov Oaxaca, Veracruz, Tabasco a Chiapas), ktorý susedí k krajinami

Severného trojuholníka. Jedná sa o poľnohospodárske regióny bohaté na kakao a kávu, v ktorých už prebiehajú infraštruktúrne projekty *Tren Maya* a *Corredor Interoceánico*, a na ktorých sa podieľajú aj PZI z EÚ a USA.

6. AERONAUTIKA A KOZMONAUTIKA (LETECKO-VESMÍRNY PRIEMYSEL)

Kozmonautika a aeronautika majú v Mexiku už 70 ročnú tradíciu, avšak prelomovým bol rok **2005**, kedy bola založená vládna Vesmírna agentúra Mexika (**AEM - Agencia Espacial Mexicana**), ktorá spadá pod mexické **ministerstvo komunikácií a dopravy (SCT - Secretaría de Comunicaciones y Transportes)**. Od tohto momentu sa letecko-vesmírny priemysel zaradil medzi najrýchlejšie rozvíjajúce sa odvetvia v Mexiku.

AEM realizuje Národný program pre vesmírne činnosti, ktorý pozostáva z piatich hlavných osí: 1) tvorba ľudského kapitálu vo vesmírnej oblasti, 2) vedecký výskum a rozvoj technologického priestoru, 3) priemyselný a komerčný rozvoj, a konkurencieschopnosť v kozmickom sektore, 4) medzinárodné záležitosti, nariadenia a bezpečnosť vo vesmírnych veciach a 5) financovanie a správa informácií o vesmírnych záležitostiach. AEM teda pôsobí aj ako koordinátor rôznych vládnych agentúr a inštitúcií, súkromného sektora, organizácií a vzdelávacích stredísk s cieľom podporovať **vysokokvalitné vedecké a technologické vzdelávanie vo vesmírej oblasti**. Viac info na: <http://www.educacionespacial.aem.gob.mx/index.html>

Okrem AEM existuje v Mexiku obchodná asociácia **FEMIA (Federation Mexicana de la Industria Aeroespacial)**, ktorej cieľom je propagovať a všestranne rozvíjať letecký a vesmírny priemysel. FEMIA združuje 83 súkromných spoločností ako členov, okrem toho má ďalších 24 spoločností ako pridružených členov. Viac info na:

<http://www.femia.com.mx>

Podľa posledných dostupných údajov FEMIA bol **export mexického leteckého priemyslu v roku 2019 9,5 miliárd USD. Za posledných 15 rokov tento sektor ročne rástol v priemere o 14,4%. V roku 2019 mal rásť 10%**. Mexiko je z hľadiska **objemu leteckého vývozu v celosvetovom merítku na 12. mieste**, pričom FEMIA odhaduje, že v priebehu 3-5 rokov by sa mohlo posunúť na 10. miesto. SE uvádza, že **pomer exportu podľa krajín** je nasledovný: USA 80,7%, Kanada 4,7%, Francúzsko 3,5%, Nemecko 3,2% a ostatné krajiny spolu 7,9%. Pokiaľ ide o import: približne 73% pochádza z USA, 8,7% z Francúzska, 3% z Kanady, 2,7% zo Spojeného kráľovstva a 12% z ostatných krajín. **Hlavné spoločnosti**, ktoré sú globálne etablované a majú produkciu v Mexiku sú: Airbus, Bombardier, Aerospace, General Electric a Honeywell. **Letecká výroba v Mexiku** sa sústreďuje na civilné obchodné letectvo. Väčšina vývozu sa týka motorov, trupov lietadiel, podvozkov, spojovacích systémov, dverí a ďalších komponentov. Najväčší počet tovární zameraných na výrobu častí lietadiel je v mexických štátoch: Baja California (97), Sonora (58), Chihuahua (52), Querétaro (50) a Nuevo León (33). V týchto subjektoch boli implementované **špecializované technické a univerzitné vzdelávacie systémy** zamerané na letecko-vesmírnu výrobu.

Vo februári 2021 Mexiko v spolupráci s Indiou vyslalo do vesmíru Nanosatelit SAI-I 'NanoConnect-2'. Z rakety bol vypustený pozorovací satelit Zeme, Amazonia 1, spolu s 18 sekundárnymi satelitmi. „SAI-I NanoConnect-2“ je mikrosatelit, ktorého technológiu,

dizajn aj koncepciu 100% vyvinul Ústav jadrových vied MX univerzity UNAM (ICN). **V apríli 2021** bolo v Mexiku spustené **Informačné centrum Galileo** s cieľom propagovať vesmírne programy EÚ a podporovať ich využitie na latinskoamerickom trhu (napr. výsledky satelitných monitorovaní v doprave). Centrum je spolufinancované *Generálnym riaditeľstvom pre obranný priemysel a vesmír (GR DEFIS) Európskej komisie* na 36 mesiacov a pripája sa k ďalším dvom centráram pre európsky GNSS so sídlom v Čile a Brazílii, ktoré pôsobia od novembra 2019.

Dva najvýznamnejšie veľtrhy v Mexiku zamerané na letecký a vesmírny priemysel sú: FAMEX (Zameraný na civilné a vojenské letectvo, kozmický priemysel a obranu. V Mexiku sa koná raz za dva roky, pričom sa strieda s čilským leteckým veľtrhom FIDAE. Tieto dva veľtrhy patria k najväčším v LA.) a **Mexico's Aerospace Summit**.

FAMEX: <https://www.f-airmexico.com.mx/>

Mexico's Aerospace Summit: <http://www.mexicoaerospacesummit.com/>

7. POĽNOHOSPODÁRSTVO, CHOV ZVIERAT, LESNÍCTVO, RYBOLOV, POĽOVNÍCTVO

Poľnohospodárstvo s jeho pridruženými sektormi je tradične jedným z najdôležitejších odvetví mexického hospodárstva. Miestne klimatické podmienky v niektorých oblastiach umožňujú aj niekoľko zberov ročne a veľkú variabilitu produkcie od pestovania plodín mierneho pásma až po pestovanie tropického ovocia. Podľa Mexického ministerstva poľnohospodárstva a rozvoja vidieka (SAGARPA), patrí medzi **12 najvýznamnejších produktov živočíšnej výroby** v Mexiku za posledných 10 rokov: hovädzie mäso, vtáčie mäso (hydina), kravské mlieko, bravčové mäso, vajcia, ovčie mäso, kozie mäso, med, mäso z moriaka, kozie mlieko, včelí vosk a nespracovaná vlna. **Napriek vysokej poľnohospodárskej produkcii a vysokému exportu poľnohospodárskych produktov Mexiko nie je potravinovo sebestačné**, dováža cca. 48% potravín, ktoré skonzumuje jeho populácia.

Poľnohospodársky sektor zaznamenával v posledných 7 rokoch mierny rast, pričom na tvorbe národného HDP sa podieľa v rozmedzí cca 2-3%. **V roku 2020 bol tento sektor jediným, ktorý napriek pandémie COVIDu-19 zaznamenal rast**. SAGARPA už v auguste 2020 predpovedala nárast 4,9% (v poľnohospodárstve o 5,1%, v chove hospodárskych zvierat o 2,8% a v rybolove a akvakultúre o 2,6%).

Podľa INEGI bol **podiel poľnohospodárstva, tzv. primárnych aktivít/primárneho sektora** (poľnohospodárstvo, chov a využívanie zvierat, lesníctvo, rybolov a poľovníctvo) **na národnom HDP** v r. 2018 2,4%, v r. 2019 1,9% a **v r. 2020 taktiež 1,9%**, pričom v r. 2020 HDP poľnohospodárskych aktivít stúplo o 2,9%, HDP chovu hospodárskych zvierat stúplo o 2,3% a v produkcii agropotravín došlo k miernemu poklesu o 0,4%. Napriek tomu, vzhľadom na pokles národného HDP o 8,2%, dosiahla produkcia agropotravín podiel na národnom HDP rekordných 8,6%. **Primárny sektor vzrástol v roku 2021 o 2,6%** a podľa najnovších údajov Svetovej banky predstavoval **v roku 2021 3,9% HDP Mexika**.

8. SEKTOR SLUŽIEB

Na domácom trhu je Mexiko už niekoľko desaťročí ekonomikou založenou na službách, pričom približne **dve tretiny jeho HDP produkujú služby** a viac ako **2/3 pracovnej sily pracuje v sektore služieb**. Dve najdôležitejšie odvetvia sú cestovný ruch, finančné a

bankové služby. Ďalej tu patrí obchod, nehnuteľnosti, logistika (doprava, poštové služby a skladovanie), poisťovníctvo, služby v oblasti zdravotníctva a sociálnej práce, práva a verejnej správy, vzdelávania, kultúry a iné nevládne služby.

8a) FINANČNÝ SYSTÉM

Mexiko má centrálné makroekonomické riadenie krajiny a finančne silný bankový systém, ktorý je tvorený dobre kapitalizovanými bankami. Akvizícia a fúzie zahraničných inštitúcií s miestnymi bankami pomohli obnoviť mexickú ekonomiku po menovej kríze v roku 1994. **Mexická burza s cennými papiermi (Bolsa Mexicana de Valores – BMV) je druhou najväčšou burzou v Latinskej Amerike.** V roku 2020 za prvých 6 mesiacov stratila v trhovej kapitalizácii (v dolárovom vyjadrení) 26,99%. Jej trhovú hodnotu klesla od januára do júna z 413,618 mld. USD na 301,987 mld. USD, avšak nakoniec rok uzavrela pozitívne, s ročným výnosom 1,21%.

Mexické ministerstvo financií a verejných úverov (Secretaría de Hacienda y Crédito Público) uvádza, že **mexický finančný systém sa skladá z: 7 regulačných orgánov, 1 centrálna banka (BANXICO), 1 národný finančný fond na rozvoj poľnohospodárstva, vidieka a lesného hospodárstva, 31 tvorcov trhu (maklérske domy s možnosťou nákupu štátnych cenných papierov), 7 asociácií finančných inštitúcií, 29 správcovských spoločností dôchodkových fondov, 27 všeobecných depozitných inštitúcií, 48 finančných leasingových spoločností, 146 poisťovacích inštitúcií, 21 sprostredkovateľov trhov s cennými papiermi (Tu patrí aj Mexická burza s cennými papiermi), 685 investičných fondov, 2 inštitúcie zaoberajúce sa odhadovaním akcií investičných spoločností, 49 ľudových finančných spoločností, 211 družstevných sporiteľní a úverových spoločností, 124 realitných bánk, 21 rozvojových bankových inštitúcií, 11 fondov a správcovských spoločností (fondy bývania a pod.), 63 inštitúcií mnohostranného bankovníctva, 19 inštitúcií finančného ručenia, 20 úverových spoločností, 92 družstevných záložní, 3 poradenské spoločnosti v oblasti úverov, 39 holdingových spoločností.**

Podrobné informácie o mexickom bankovom sektore poskytujú webové stránky **Mexickej centrálnej banky (BANXICO - Banco de México)** www.banxico.org.mx a **Asociácie mexických bánk (Asociación de Bancos de México)** www.abm.org.mx, kde možno nájsť všetky údaje o finančných skupinách, ktoré pôsobia na mexickom bankovom a finančnom trhu, vrátane zákonných noriem, štatistických údajov a výročných správ jednotlivých finančných inštitúcií. Mexiku existujú **dve zelené banky, Nafin** (Nacional Financiera, štátna rozvojová banka) a **BANOBRAS** (Banco Nacional de Obras y Servicios Públicos).

Mexiko nevyhnutne potrebuje fiškálnu reformu. V roku 2020 Mexiko nazhromaždilo iba 14,4% HDP prostredníctvom výberu daní, zatiaľ čo priemer OECD predstavuje 20,3% HDP. **Celkové príjmy verejného sektora v r. 2020 predstavovali 23,1% HDP** (14,4% HDP tvorili dane + 8,7% HDP tvorili príjmy nedaňového pôvodu). **Najväčšie daňové zaťaženie predstavuje aktuálne štátna ropná spoločnosť PEMEX,** na ktorej záchrana je potrebných cca. 12% národného HDP, pričom príjmy z tejto spoločnosti predstavujú iba 11% z príjmov verejného sektora. Ďalšie zaťaženie spôsobujú nepríspevkové dôchodky, ktoré sa pohybujú na úrovni cca. 4,7% HDP, do roku 2024 sa odhaduje ich nárast na 6,5% HDP.

Vývoj fiškálneho priestoru (kapacita na financovanie vládneho dlhu) poukazuje rýchly pokles, od roku 2016 každoročne o viac ako 1%. V r. 2016 bol fiškálny priestor 6,4% HDP, v r. 2020 už bol na úrovni 2,0%. **Fiškálna reforma bola čiastočne realizovaná novelizáciou zákonov v decembri 2021**, išlo o zákony: Zákon o dani z príjmov (ISR), Zákon o dani z pridanej hodnoty (DPH), Osobitný zákon o dani z výroby a služieb (IEPS), Federálny daňový zákonník (CFF), Federálny zákon o daniach (LFD), ako aj Federálny zákon o príjme (LIF).⁴

8b) CESTOVNÝ RUCH

Mexiko je krajina s 4. najväčšou biodiverzitou na svete. Z hľadiska počtu kultúrnych pamiatok svetového významu, ktorých má 35 na zozname **UNESCO, patrí Mexiku 1. miesto v rámci amerického kontinentu a 7. miesto na svete. Mexiko je v počte zahraničných turistov prvé spomedzi krajín Latinskej Ameriky a desiate na svete.**

*Strategickým nástrojom rozvoja udržateľných investícií do cestovného ruchu v Mexiku je vládny program **FONATUR (Fondo Nacional de Fomento al Turismo)**, existuje už viac ako 40 rokov a umožňuje investorom investovať do turizmu, zároveň poskytuje výhody (výhodnejšie ceny, právne poradenstvo, monitorovanie vývoja projektov a pod.) pri nákupoch/predajoch realizovaných s cieľom podnikania v turizme. Zároveň má programy: Konzervácia a údržba turistických destinácií a výrobkov, Program hodnotenia a kvalifikácie projektov a Program technickej pomoci pre štáty a obce.*

Príjmy z cestovného ruchu znamenajú pre Mexiko jeden z najväčších zdrojov devíz, tvorí cca 8,5% HDP krajiny a 6% zamestnanosti (v r. 2017 až 2019 to bolo 8,7% HDP), zaznamenal v 2020 najhorší rok v histórii. Treba poznamenať, že napriek katastrofálnemu roku 2020 (v absolútnom vyjadrení), otvorené hranice a relatívne ľahké opatrenia týkajúce sa COVID19 znamenali, že v relatívnom vyjadrení sa mexickému cestovnému ruchu darilo celkom dobre v porovnaní s konkurenčnými krajinami. **V roku 2020 Mexiko obsadilo celosvetovo 3. miesto v počte turistov a 1. miesto v rámci Latinskej Ameriky. Čo sa týka príjmov leteckých spoločností v Mexiku**, došlo k ich medziročnému poklesu o 65% ekvivalentných hodnote 9 miliárd USD. Mexiko však nikdy neuzavrelo svoje hranice počas pandémie práve zo strachu pred jej ekonomickými dopadmi, takže čo sa týka kapacity prepravovať pasažierov letecky, **do konca roka 2020 došlo k zotaveniu tohto sektora na úroveň 63%. V roku 2021 cestovný ruch neustále rástol** v dôsledku nižších nákladov na služby v porovnaní s USA. Voľnočasové a hotelové aktivity boli počas pandémie najzraniteľnejšie (-51 % v roku 2020); v roku 2021 vzrástli voľnočasové aktivity o 32% a cestovný ruch o 33% v porovnaní s rokom 2020. Takáto výkonnosť zostáva stále pod úrovňou z roku 2019. Sektoru cestovného ruchu bude trvať dlho, kým sa vráti na úroveň pred pandemiou, keďže ťažil z vysokej miery rastu v posledných rokoch, ktoré predstavovali v priemere 7 – 8%. **V roku 2021 bolo Mexiko 5. najnavštevovanejšia krajinou na svete (45 miliónov ľudí) a príspevok tohto sektora k HDP Mexika bol 7% (pokles z 9% pred pandemiou).**

⁴ Zdroj: <https://cicde.mx/reforma-fiscal-2021/>

9) INFORMAČNÉ TECHNOLOGIE

Mexiko je po Brazílii druhým najväčším IT trhom v Latinskej Amerike. V krajne sa nachádza viacero IT klastrov na vývoj softvéru, centrá strategických služieb a výroba produktov s vysokou technologickou náročnosťou. IT klastre často združujú nielen podnikateľské subjekty, ale aj univerzity a vládne agentúry. INEGI uvádza, že Mexiko malo ku koncu roku 2019 20,13 miliónov domácností s internetom, zatiaľ čo v roku 2015 to bolo 12,81 miliónov. **Internetový predaj zažíval v roku 2020 boom vďaka pandémie C-19. Medziročne stúpol predaj v e-commerce o 81%**, pričom sa akumuloval zisk v hodnote 316 miliárd MXN (pribl. 15,8 miliardy EUR). **Od roku 2022 je v Mexiku dostupná aj 5G sieť, aj keď zatiaľ nie je veľmi rozšírená.**

Národná rada softwarových a IT klastrov: <https://www.mxti.mx/>

Národný klaster inovácie a technologického vývoja: <http://www.clusterit.mx>

Klaster Querétaro: <https://vorticeit.mx>

Klaster Puebla: <http://www.clusterpueblatic.mx/sitio/home/>

Klaster Monterrey: <http://mitc.com.mx>

c) ČLENSTVO V MEDZINÁRODNÝCH ORGANIZÁCIÁCH A ÚČASŤ V INTEGRAČNÝCH PROCESOCH

Mexiko bolo vždy veľmi aktívne na multilaterálnej scéne. Jeho zahraničná politika bola tradične zameraná na dve oblasti: **bilaterálne vzťahy so** svojim severným susedom **USA** a vzťahy **s iberoamerickými krajinami** (Latinská Amerika, Španielsko a Portugalsko). **Bilaterálne vzťahy medzi EÚ a Mexikom sa začali prehlbovať v roku 2000.**

BILATERÁLNE VZŤAHY MEDZI EÚ A MEXIKOM sú upravené na základe **Dohody o hospodárskom partnerstve a politickej spolupráci, tzv. Globálnej dohody** podpísanej v roku 1997, ktorá vstúpila do platnosti 1.10. 2000. Súčasťou Globálnej dohody je **Dohoda o voľnom obchode (FTA)**, ktorá upravuje pohyb tovarov (vstup do platnosti v 2000) a služieb (vstup do platnosti v 2001). Mexiko bolo prvou krajinou z Latinskej Ameriky, ktorá podpísala tento typ dohody s EÚ a **od roku 2008 je jedným z 10 strategických partnerov EÚ** (resp. jedným z dvoch /spolu s Brazíliou/ v rámci Latinskej Ameriky). **EÚ vedie s Mexikom aktívny dialóg v oblasti:** 1. politickej (na vysokej úrovni), 2. ľudských práv, 3. bezpečnosti a spravodlivosti, 4. vedy a technológií, 5. sociálnej kohézie a zamestnanosti, 6. životného prostredia, 7. zmeny klímy (v tejto oblasti je Mexiko jedným z najdôležitejších partnerov EÚ), 8. kultúry a 9. makroekonomickej. V júni 2016 začali rokovania o **modernizácii Globálnej dohody EÚ – Mexiko**, ktoré boli uzavreté v máji 2020. Podpis aktualizovanej Globálnej dohody medzi EÚ a Mexikom sa očakáva počas samitu EÚ-Mexiko v polovici roka 2021.

CELAC (Spoločenstvo štátov Latinskej Ameriky a Karibiku): Mexiko bolo zvolené za predsedajúcu krajinu CELAC-u na obdobie 2020-2021. Ako predsedajúca krajina, Mexiko v doterajšej pôsobnosti vyjadrilo znepokojenie nad krokmi EÚ, ktoré limitovali export vakcín na C-19 a zdravotného materiálu tretím krajinám, ďalej sa dohodlo s Čínou na prehlbovaní spolupráce s regiónom LAC v post-pandemickom období. Oblasť silnejšej

spolupráce sa predpokladajú najmä v obchodnej sfére, investíciách, ľudských zdrojoch, vede a technike.

G20 (Group of Twenty): Mexiko je členom medzinárodného fóra G20 od jeho založenia, t.j. od septembra 1999.

OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development): Členstvo Mexika v OECD bolo ratifikované o šesť rokov skôr ako v prípade Slovenskej republiky, a to v máji 1994.

Tichomorská Aliancia (TA, The Pacific Alliance): Mexiko je jednou zo zakladajúcich krajín Tichomorskej Aliancie, ktorá je regionálnym fórom združujúcim Mexiko, Čile, Peru a Kolumbiu. TA bola založená v júni 2012 s cieľom zabezpečiť úplnú slobodu pri pohybe tovaru, služieb, kapitálu a ľudí. V súčasnosti má okrem štyroch členských krajín štyri kandidujúce krajiny na post pridružených členov (Austrália, Kanada, Nový Zéland a Singapur). Súčasťou aliancie je zároveň ďalších 59 krajín so štatútom pozorovateľa, vrátane Slovenska.

USMCA (US, Mexico and Canada Agreement) je nová verzia dohody o voľnom obchode medzi Mexikom, USA a Kanadou (pôvodný názov dohody: NAFTA - North America Free Trade Agreement / TLCAN - Tratado de Libre Comercio de América del Norte), ktorá determinuje vzájomné obchodné vzťahy týchto krajín od roku 1994. Nová verzia dohody o voľnom obchode na severoamerickom kontinente vstúpila do platnosti **1. júla 2020**. Dohoda by mala platiť 16 rokov, avšak bude sa revidovať každých 6 rokov s možnosťou obnovenia dohody o ďalších 16 rokov. Motívom aktualizácie dohody NAFTA bol jednak predvolebný prísľub prezidenta USA, Donalda Trumpa, a tiež potreba zvýšiť konkurencie schopnosť v regióne Severnej Ameriky pred nárastom vplyvu predovšetkým krajín z Ázijského kontinentu. V novej USMCA bolo celkovo aktualizovaných 24 kapitol a vzniklo 10 nových. Hlavné zmeny dotýkajúce sa mexickej ekonomiky sú nasledovné: **Revidované ISDS - Riešenie sporov medzi investormi a štátom** (ISDS - Investor State Dispute Settlement): obmedzujú uplatňovanie ISDS výlučne na spory medzi investormi a štátmi medzi Spojenými štátmi a Mexikom, a obmedzujú nároky, ktoré môžu investori uplatniť podľa tohto ustanovenia. Podľa posledného vydania Svetovej investičnej správy 2020 UNCTAD, Mexiko patrilo v roku 2019 medzi krajiny s najvyšším počtom ISDS, pričom iba v roku 2019 tu boli iniciované tri prípady. **Pracovné právo:** dáva kompetencie odborovým zväzom na kolektívne vyjednávanie, zvyšuje minimálnu mzdu a zakladá inštalácie na riešenie pracovných sporov. **Označenie pôvodu/Rules of origin:** v automobilovom priemysle sa označenie pôvodu zvýši zo súčasných 62,5 na 75 %. Udeje sa tak postupne do roku 2023. Okrem toho 70 % hliníka a ocele musí pochádzať z regiónu Severnej Ameriky. **Mzdy:** 40 % z výroby jedného automobilu musí byť vyrobené robotníkom s min. mzdou 16 USD/hodinu (v Mexiku je min hodinová mzda cca 5 USD). **Intelektuálne vlastníctvo:** spôsob pridelenia patentov vo farmaceutickom priemysle, čo negatívne ovplyvní generický farmaceutický priemysel v MX. **Nové kapitoly:** digitálny obchod, ochrana životného prostredia, konkurencie schopnosť, antikorupčné nástroje, podpora SME, nové zrýchlené colné procedúry, nezávislé binárne panely ako mechanizmus urovnávania obchodných sporov na úrovni krajín, povinnosť vzájomnej informovanosti na úrovni krajín o úmysloch iniciovať dohodu o voľnom obchode s krajinou, ktorá nepôsobí v podmienkach voľného trhu a i. **Status quo** zachované napríklad v oblasti

telekomunikácií, poľnohospodárstva a ropného priemyslu. V kontexte pandémie COVID-19 je dohoda USMCA v Mexiku vnímaná ako jeden z potenciálnych nástrojov na riešenie ekonomickej krízy, čoho príkladom je vôbec prvá zahraničná návšteva prezidenta Andrés Manuel Lopéz Obradora od nástupu do jeho funkcie (1.12.2018) v Bielom dome 8-9. júla 2020.

WTO (World Trade Organisation): WTO je medzinárodná inštitúcia, ktorá dohliada na pravidlá svetového obchodu medzi národmi. Vznikla v roku 1995 na základe Všeobecnej dohody o clách a obchode (GATT, The General Agreement on Tariffs and Trade) z roku 1947. Mexiko sa stalo riadnym členom GATT v roku 1986 a následne aj riadnym členom WTO počas jej vzniku. **V súčasnosti** kandiduje na post **Generálneho riaditeľa WTO Jesús Seade Kuri**, štátny tajomník MZV Mexika a bývalý hlavný mexický vyjednávač dohody USMCA.

II. PODPORA OBCHODU A PODNIKANIA

a) PODNIKATEĽSKÁ LEGISLATÍVA

Činnosť podnikateľských subjektov sa riadi Federálnym občianskym zákonníkom (*Código Civil Federal*: <https://mexico.justia.com/federales/codigos/codigo-civil-federal/>) a federálnym Obchodným zákonníkom (*Código de Comercio*: <https://mexico.justia.com/federales/codigos/codigo-de-comercio/>). Jednotlivé mexické štáty si však môžu vytvárať vlastné zákony, týkajúce sa miestnej úpravy podnikateľskej činnosti. V daňovej oblasti sa vo všetkých štátoch uplatňuje jednotný *Federálny daňový zákonník*: (*Código Fiscal de la Federación*: <https://leyes-mx.com/codigo-fiscal-de-la-federacion.htm>). Platná mexická legislatíva (všetky federálne zákony a zákony jednotlivých štátov) je uvedená na webových stránkach *Biblioteca Jurídica Virtual*: <https://biblio.juridicas.unam.mx/bjv>, *Justia México*: <https://mexico.justia.com> a *Leyes-mx.com*: <https://leyes-mx.com/index.htm>.

B) PROGRAMY PODPORY ZAHRANIČNÁHO OBCHODU, TECHNICKEJ A FINANČNEJ POMOCI, PROJEKTY REGIONÁLNEJ SPOLUPRÁCE

Mexiko má definovanú stratégiu infraštruktúry v 11 odvetviach (diaľnice, prístavy, vodné hospodárstvo, elektrická sieť, letiská, mestský transport, systém zdravotníctva, ropný priemysel, železnice, telekomunikácie a životné prostredie), ktorá ponúka súkromným investorom strednodobé a dlhodobé zviditeľnenie vývoja projektov, a to prostredníctvom série plánov a programov s celoštátnou pôsobnosťou, ktoré pokrývajú každé z týchto sektorov infraštruktúry.

Tieto plánovacie dokumenty podrobne opisujú národnú stratégiu rozvoja infraštruktúry krajiny, súčasnú situáciu v odvetviach, ich postavenie na medzinárodnej scéne, konkrétne potreby, ciele a ciele do budúcnosti.

Mediátorom pre slovenské spoločnosti so záujmom investovať do mexickej infraštruktúry je **mexické veľvyslanectvo so sídlom vo Viedni**. Konkrétne investície sú spracovávané ako verejné zákazky.

Detailné informácie poskytuje portál **PROJEKTY MEXIKA - PRÍLEŽITOSTI NA INVESTOVANIE** (PROYECTOS MÉXICO - OPORTUNIDADES DE INVERSIÓN):
<https://www.proyectosmexico.gob.mx>

c) VEREJNÉ OBSTARÁVANIE

Mexické ministerstvo financií a verejných úverov (Secretaría de Hacienda y Crédito Público) informuje verejnosť o verejných zákazkách prostredníctvom portálu **CompraNet-im** (Informačný a trhoví spravodajský modul pre verejné obstarávanie), ktorý je súčasťou elektronického systému vládnych verejných informácií o akvizíciách, prenájmoch, službách, verejných prácach a súvisiacich službách (CompraNet).

Modul je navrhnutý tak, aby poskytoval súhrnné správy o informáciách týkajúcich sa plánovania zmlúv, postupov zadávania zákaziek a príslušných údajov o uzatvorených zmluvách, ktoré sa vykonávajú podľa *Zákona o nadobudnutí, prenájme a službách verejného sektora* a *Zákona o verejných prácach a súvisiacich službách*. Modul CompraNet-im je aktualizovaný každých 24 hodín. CompraNet organizuje pre verejnosť orientačné kurzy pre lepšiu navigáciu v tomto systéme.

Registrácia spoločností do zákazkového modulu CompraNet-im a verejne dostupné informácie o ňom sú na: <https://compranet.hacienda.gob.mx/web/login.html>

d) ZMLUVNÁ ZÁKLADŇA

Bilaterálna zmluvná základňa - existujúce dohody:

1. Slovensko vstupom do Európskej únie pristúpilo k platným zmluvám a dohodám uzatvoreným medzi Mexikom a EÚ. Dohoda o voľnom obchode EÚ – Mexiko je len jednou zo súčastí rámcovej dohody o spolupráci Mexika s EÚ - Dohody o ekonomickom spoločenstve, politickom usporiadaní a spolupráci (Acuerdo de Asociación Económica, Concentración Política y Cooperación).
2. V máji 2006 došlo k podpísaniu Memoranda o porozumení medzi Ministerstvom hospodárstva Slovenskej republiky a Ministerstvom hospodárstva Spojených štátov mexických o zriadení Spoločnej hospodárskej komisie (Bratislava, 13. 05. 2006). Memorandum o porozumení nie je v zmysle medzinárodného práva medzinárodnou zmluvou, ide o dokument, ktorý má len deklaratórny charakter a zúčastneným subjektom z neho nevyplývajú práva a povinnosti podľa medzinárodného práva.
3. Dohoda o spolupráci medzi SOPK a CEMAI (Mexický obchodný výbor pre medzinárodné záležitosti) z 19.9.1994. Mexické CEMAI (Consejo Empresarial Mexicano para Asuntos Internacionales) sa v priebehu mesiaca jún 1999 pretransformoval na COMCE (Consejo Mexicano de Comercio Exterior). COMCE prevzalo všetky záväzky a zmluvy, ktoré malo CEMAI a preto podpísaná dohoda o spolupráci medzi CEMAI a SOPK z roku 1994 platí i pre novú transformovanú organizáciu COMCE.
4. Zmluva medzi Slovenskou republikou a Spojenými štátmi mexickými o zamedzení dvojitého zdanenia a zabránení daňovému úniku v odbore daní z príjmov (Bratislava, 13.05.2006, č. 429/2007 Z.z.).
5. Zmluva medzi Slovenskou republikou a Spojenými štátmi mexickými o podpore a vzájomnej ochrane investícií (Mexico City, 26.10.2007, č. 41/2009 Z.z.).

III. INVESTÍCIE, ENERGETIKA, VEDA A VÝSKUM

---

a) PRIAME ZAHRANIČNÉ INVESTÍCIE (PZI):

Podľa United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD) klesli v roku 2020 globálne **priame zahraničné investície (PZI) o 42%, zatiaľ čo v Mexiku klesli iba o 8%**. Globálne PZI klesli na úroveň z roku 1990, z 1.5 bilióna USD v roku 2019 na odhadovaných 859 miliárd v r. 2020. Mexiko bolo v tomto aspekte jedným z najmenej postihnutých štátov vďaka silnému spracovateľskému priemyslu (kde spadá aj silná automobilová výroba a export) a 12 dohodám o voľnom obchode. V roku **2020 bolo Mexiko 9. najväčším príjemcom PZI na svete (2,9 % celosvetového čistého prílevu PZI), a v roku 2021 dosiahol tok PZI do Mexika 32 mld. USD (+14% oproti 2020 s 28 mld. USD), čím MX tvorilo podiel 24% z prílevu PZI do LAC**. MX bolo 19. najväčším investorom USA s odlivom PZI v hodnote 42,9 mld. USD.

Podľa MX ministerstva hospodárstva klesli PZI v r. 2020 o 11,7%, pričom krajina získala PZI v hodnote 29,79 mld. USD. Percentuálny podiel jednotlivých sektorov na PZI bol nasledovný: priemyselná výroba 40,6%, finančné služby a poisťovníctvo 23,2%, doprava 9,8%, ostatné sektory 9,8%, obchod 7,7%, ťažba nerastných surovín 4,6% a informačné služby v masmédiách 4,3%.

Najviac PZI získal výrobný sektor (39,7 % čistých PZI 2021), najmä automobilový priemysel. Ďalšími atraktívnymi sektormi boli baníctvo (15,2 %), finančné služby (15,0 %), doprava (8,8%), obchod (8,5 %) a služby dočasného bývania (5,2 %). Je dôležité poznamenať, že **v roku 2021 dosiahli čisté PZI v mexickom sektore elektrickej energie najnižšiu úroveň za posledných 10 rokov**. CNIE (Mexická národná komisia pre zahraničné investície) oznámila za rok 2021 čisté priame zahraničné investície vo výške 452,5 milióna USD, čo je **o 90 % menej** ako jeho najvyššia úroveň dosiahnutá v roku 2018 (5 miliárd USD). Tento pokles je do značnej miery spôsobený ústavnými a legislatívnymi zmenami v elektroenergetike, ktoré sa snažila pretlačiť vláda. **Hlavnými zdrojmi financovania PZI boli nové investície a vlastný kapitál (43,7 % čistých PZI 2021), reinvestície zisku (38,6 %) a účty medzi spoločnosťami (17,7 %)**.

PRIAME ZAHRANIČNÉ INVESTÍCIE ZO STRANY EURÓPSKEJ ÚNIE A ĎALŠÍCH KLÚČOVÝCH PARTNEROV MEXIKA V ROKU 2021

Mexické ministerstvo hospodárstva oznámilo, že **priame zahraničné investície (PZI) z EÚ dosiahli v roku 2020 spolu 6,555 mld. EUR, čo v porovnaní s rokom 2019 predstavuje pokles o 43,2%**. Hlavný podiel na tomto poklese mala pandémia COVID19, hoci tento údaj podporuje negatívny trend prílevu PZI z Európskej únie, ktoré v roku 2019 pokleslo o 8,5%. **EÚ si napriek tomu udržala pozíciu druhého najväčšieho investora hneď za USA**. Počas roka 2020 boli prvými tromi krajinami EÚ, ktoré ročne zvýšili prílev PZI do Mexika: Poľsko zvýšilo svoje investície až o 2 286%, Švédsko o 193,7% a Luxembursko o 5%. Všetky ostatné krajiny EÚ zaznamenali pokles PZI.

V roku 2021 zostáva EÚ po USA (15 miliárd USD; 47,5 %) druhým najväčším čistým investorm v Mexiku so 7,125 miliardou USD (23% celkových čistých PZI). Ďalšími významnými čistými investormi boli Kanada (2,1 mld. USD; 6,5 %), Spojené kráľovstvo (1,8 mld. USD; 5,7 %) a Japonsko (1,6 mld. USD; 5,0 %).

Prehľad PZI v rokoch 2020 a 2021 v miliónoch EUR, päť najväčších investorov.

Poradie	Krajina	2020	Percentuálny podiel na PZI	2021	Percentuálny podiel na PZI
Celkom	Svet	25 508,27	100%	31 620	100%
1.	USA	9 961,27	39,05%	15 000	47,5 %
2.	EÚ	6 555,9	25,70%	7 125	23%
3.	Kanada	3 705,48	14,53%	2 100	6,5 %
4.	Japonsko	1 068,91	4,19%	1 600	5,0 %
5.	Spojené kráľovstvo	823,66	3,23%	1 800	5,7 %
Prvé tri spolu		20 222,65	79,28%	24 225	77%

Zdroj: Mexické ministerstvo hospodárstva, Delegácia EÚ v Mexiku

Čisté PZI EÚ sa od roku 2015 do roku 2019 postupne zvyšovali, no v rokoch 2020 a 2021 prudko klesli (pozri nižšie). Tento pokles bol spôsobený pandemiou covid-19, ale aj čoraz neistejšou investičnou klímou spôsobenou návrhmi energetickej reformy a protipodnikateľskou politikou a krokmi prezidenta Obradora a jeho vlády (Vid' nižšie: Energetická politika krajiny).⁵

Čisté PZI EÚ v Mexiku (mil. USD) a podiel EÚ na celkových čistých PZI Mexiko (%)

Zdroj: Mexická národná komisia pre zahraničné investície (CNIE), Delegácia EÚ v Mexiku.

⁵ Pozn. V roku 2013, najmä v dôsledku Grupo Modelo od belgického AB Inbev za 13,2 miliardy USD, čisté PZI EÚ v Mexiku dosiahli najvyššiu hodnotu za jeden rok.

Spomedzi členských štátov zostáva Španielsko aj v roku 2021 zďaleka najväčším čistým investorom v Mexiku s viac ako 4,3 miliardami USD (61 % čistých PZI EÚ v roku 2021) v roku 2021 a celkovým objemom PZI 77,7 miliardy USD od roku 1999. **Celkový objem PZI EÚ od roku 1999 predstavuje takmer 200 miliárd USD.**

PRIAME ZAHRANIČNÉ INVESTÍCIE ZO STRANY ČLENSKÝCH ŠTÁTOV EÚ V OBDOBÍ 2019-2021 (v miliónoch EUR)

Poradie	Členská krajina EÚ	2019	2020	Zmena 2019-20 v %	2021*	Podiel % v r. 2021	Kumulatívny súčet čistých PZI od r. 1999*
1.	Španielsko	3 627,70	3 507,68	-3,3%	4 334,7	61%	77 717,6
2.	Nemecko	3 076,53	898,36	-70,8%	1 645,7	23%	28 598,3
3.	Holandsko	812,42	715,53	-11,9%	-278,2	-4%	20 741,3
4.	Taliansko	1 339,12	597,87	-55,4%	129,1	2%	8 850,3
5.	Belgicko	1 223,78	268,49	-78,1%	76,6	1%	21 115,2
6.	Francúzsko	925,41	245,81	-73,4%	385,9	5%	9 967,1
7.	Švédsko	74,27	218,14	193,7%	-92,1	-1%	2 491,6
8.	Dánsko	169,73	94,65	-44,2%	7,8	0%	2 257,4
9.	Rakúsko	155,09	32,30	-79,2%	69,2	1%	1 241,3
10.	Luxembursko	12,92	13,57	5,0%	970,3	14%	4 429,9
11.	Poľsko	0,53	12,77	2 286,2%	0	0%	60,9
12.	Írsko	45,27	-8,56	-118,9%	21,8	0%	1 264,0
13.	Portugalsko	23,48	-10,03	-142,7%	-1,8	0%	195,1
14.	Fínsko	64,04	-30,69	-147,9%	-165,7	-2%	2 035,4
15.	Ostatné ČŠ EÚ	0,10	0,00	NA	21,2	0%	15 465,8**
	Celkom	11 550,4	6 555,90	-43,2%	7 124,5	100%	196 431,2

Zdroj: Mexické ministerstvo hospodárstva, Mexická národná komisia pre zahraničné investície (CNIE), Delegácia EÚ v Mexiku; (*) Hodnota PZI je uvedená v miliónoch USD. (**) EÚ15 (1999-2003), EÚ25 (2004-2006), EÚ27 (2007-2012), EÚ28 (2013-2020), EÚ27 (2021); vysoký akumulovaný čistý údaj PZI pre ostatné členské štáty EÚ je v prevažnej miere spôsobený Spojeným kráľovstvom (15,316 miliardy USD; 1999 – 2020). Pozn. Záporné hodnoty čistých PZI pre konkrétny členský štát EÚ naznačujú, že hodnota zníženia investícií investormi z tohto členského štátu EÚ bola vyššia ako hodnota kapitálu novo investovaného v Mexiku.

b) ENERGETICKÁ POLITIKA KRAJINY

V Mexickom energetickom priemysle v súčasnosti existujú dva štátne monopoly: **PEMEX** (Petroleos Mexicanos - monopol v petrochemickom priemysle) a **CFE** (Comisión Federal de Electricidad - monopol v produkcii a distribúcii elektrickej energie). V posledných dvoch dekádach v Mexiku ťažba ropy, jej rafinácia a export konštantne klesajú. Podľa Národnej komisie pre uhľovodíky znížil PEMEX svoju produkciu ropy z **3 383 tisíc barelov denne v roku 2008 na 1 811 mbd v roku 2018**. Z dôvodu nedostatočnej údržby bol **národný rafinérsky systém v prevádzke v roku 2018 v priemere na 41% svojej kapacity**. Národná produkcia palív sa tak dostala na historicky minimálnu úroveň, čo podľa SENER

spôsobili, že **import palív pokrýl v roku 2018 až 78% a v roku 2019 75% vnútroštátneho dopytu.**

V decembri **2013 Mexiko schválilo zmeny v ústave**, ktorými povolilo účasť súkromného domáceho aj zahraničného kapitálu na produkcii aj distribúcii energetických zdrojov, a tým **zrušilo monopolné postavenie PEMEXu**, ktorý od júna 2015 začal pôsobiť v konkurenčnom prostredí. Cieľom tejto reformy bolo, po prvé, stabilizovať a postupne zvýšiť klesajúcu ropnú produkciu. Po druhé, partnerstvo so súkromným sektorom malo priniesť potrebný kapitál, a zároveň nové technológie a skúsenosti na prieskum a ťažbu najmä v oblasti hlbokých vôd a bridlicových sedimentov. Tretím cieľom bolo vyriešiť stagnujúce čerpanie rezerv a zhoršujúci sa stav energetickej infraštruktúry. Ako uvádza Medzinárodná obchodná správa USA (International Trade Administration / ITA), očakávalo sa, že táto energetická reforma v dlhodobej perspektíve zvýši produkciu ropy o 14% a plynu o 35%. Celkové investície do ropného priemyslu mali narásť o 40%, pričom podiel štátnych investícií by klesol takmer o polovicu.

Reforma priniesla v rokoch 2015-2018 na strane mexického Ministerstva energetiky (SENER) 107 obchodných zmlúv, ako aj environmentálnych povolení a pozemkových práv požadovaných Agentúrou pre bezpečnosť, energetiku a životné prostredie (Agencia de Seguridad, Energía y Ambiente / ASEA). **V roku 2018 však nastúpila nová vláda, ktorá neoznámila žiadne nové kolá tendrov, ba práve naopak, v otvorení energetickej politiky zaradila spiatocku.**

V **roku 2019** nová vláda schválila **Národný rozvojový plán 2019-2024** (El Plan Nacional de Desarrollo 2019-2024 / PND 2019-2024), ktorého cieľom je zriadiť suverénnu, udržateľnú, nízko emisnú a účinnú energetickú politiku s cieľom zaručiť národnú energetickú dostupnosť, kvalitu a bezpečnosť. **PND 2019-2024 v podstate obnovil monopolné postavenie PEMEXu a CFE vrátane presmerovania vládnych investícií.** Súčasná vláda prezidenta AMLO pokračovala v utvrdzovaní **tejto politiky aj v 1. polovici roku 2021 schválením dvoch zákonov: Novela Zákona o elektrickom priemysle** bola schválená v marci a prakticky zvrátila štruktúrnu reformu z r. 2015, čím ohrozila zelené zdroje energie, nižšie ceny el. energie ako aj miliardové súkromné investície. **Druhým bol Zákon o uhľovodíkoch schválený** v apríli, ktorý umožnil zrušenie povolení k činnosti a možnosť prevzatia štátnej kontroly (nepriameho zoštátnenia) nad činnosťou súkromných spoločností aktívnych hlavne v manipulácii, skladovaní, preprave a distribúcii všetkých druhov uhľovodíkov. Obidva zákony boli k júnu 2021 pozastavené vďaka mnohým sťažnostiam podaným na najvyšší súd na základe protiústavnosti a porušovania medzinárodných dohôd. Reforma elektrického sektora bola jednou z najväčších priorít vládneho programu MX prezidenta AMLO. Spoločnosť bola viac ako rok traumatizovaná témou znárodnenia energetického sektora a zahraniční investori s napätím očakávali výsledok hlasovania. **V apríli 2022 nakoniec energetická reforma prezidenta AMLO nebola schválená** vďaka tomu, že sa opozícii podarilo zjednotiť.

c) VEDA, VÝSKUM A INOVÁCIE

Úroveň vedy a vysokoškolského vzdelávania v Mexiku je vysoká. V globálnych ratingoch sa napríklad najväčšia verejná a autonómna univerzita Mexika UNAM (Universidad Nacional Autónoma de México) opakovane umiestňuje výrazne vyššie ako slovenská

Univerzita Komenského v Bratislave. V Mexiku existuje celkom 2 180 verejných vysokých škôl financovaných vládou a 3 163 súkromných vysokých škôl, čo tvorí pomer 41% ku 59%.

Zoznam verejných aj súkromných vysokých škôl je dostupný na:

https://www.altfillo.com/universidades/universidades_mex.asp

Zoznam verejných univerzít s podrobnejším štatistickým popisom je dostupný na:

<https://datamexico.org/es/explore?profile=institution>

Ranking najprestížnejších mexických univerzít je dostupný na:

<https://www.topuniversities.com/university-rankings/world-university-rankings/2020>

Zoznam a informácie o mexických univerzitách, ale aj o postgraduálnom štúdiu, akademických centrách a jednotlivých študijných odboroch je dostupný na:

<https://universidadesmex.com>

Pomer umiestnenia univerzít podľa jednotlivých štátov Mexika je dostupný na:

<https://infogram.com/cuantas-universidades-hay-en-mexico-1ge9m87vxjql2y6>

Pre záujemcov o štúdium v Mexiku, univerzitné štúdium, ale aj postgraduálne štúdiá, rôzne výmenné študijné pobyty a štipendiá sprostredkováva SAIA - Slovenská akademická informačná agentúra: <https://www.saia.sk>

Okrem vyššieho vzdelávania v Mexiku existujú technické a vedecko-výskumné vzdelávacie programy pridružené k vládnym aj súkromným subjektom (klastrom, hubom), napríklad programy vesmírneho vzdelania na univerzitnej úrovni pod agendou Vesmírnej agentúry Mexika: <http://www.educacionespacial.aem.gob.mx>.

IV. ZAHRANIČNÝ OBCHOD KRAJINY

---

a) DOVOZNÝ A VÝVOZNÝ REŽIM, OBCHODNÁ PRAX

Vývozný ako aj dovozný systém Mexika sa zvolnil po vstupe do WTO. Dovoz do Mexika je zložitejší a finančne nákladnejší, než vývoz. Mexiko používa harmonizovaný systém BTN – číselník vydaný Svetovou colnou organizáciou (WCO), colný sadzobník sa riadi existujúcim colným zákonom z 15.12.1995. Colný sadzobník každoročne vyhlasuje SE (*Secretaria de Economía*) – mexické ministerstvo hospodárstva a publikuje ho na webovej adrese <http://www.siicex.gob.mx/portalSiicex/>. **Od mája 2004 platia pre slovenské podnikateľské subjekty automaticky všetky sadzby schválené a platné medzi Európskou Úniou a Mexikom.**

Doing Business Index je každoročne aktualizované hodnotenie podnikateľského prostredia v jednotlivých krajinách sveta, ktoré spracováva Svetová banka. **Mexiko sa v**

roku 2020 umiestnilo na 60. mieste zo 190 krajín (Slovenská republika je na 45. mieste).⁶ Doing Business Index zohľadňuje 12 oblastí regulácie podnikania: začatie podnikania, vybavovanie stavebných povolení, získanie elektriny, registrácia majetku, získanie úveru, ochrana menšinových investorov, platenie daní, cezhraničné obchodovanie, presadzovanie zmlúv, riešenie platobnej neschopnosti, opatrenia týkajúce sa zamestnávania pracovníkov a uzatvárania zmlúv s vládou. Viac info na: www.doingbusiness.org/en/doingbusiness.

b) ZÁKLADNÁ ŠTATISTIKA ZAHRANIČNĚHO OBCHODU

Mexiko je formálne jedným z 10 strategických partnerov EÚ, druhou najväčšou ekonomikou a druhou najľudnatejšou krajinou LAC (127 miliónov obyvateľov), ako aj dlhoročne najväčším obchodným partnerom SR v LAC. Mexiko je členom OECD, G20 a drží si 15. miesto v rebríčku veľkosti ekonomík na svete. Aj z politického hľadiska má aktuálne Mexiko ako krajina najsilnejšiu politickú váhu v LAC. Z týchto dôvodov, ako aj z dôvodu novej geopolitickej situácie vo svete (vojnový konflikt na UA – potreba nových destinácií pre SK export) je **MX reálne kľúčovým partnerom SR na americkom kontinente**.

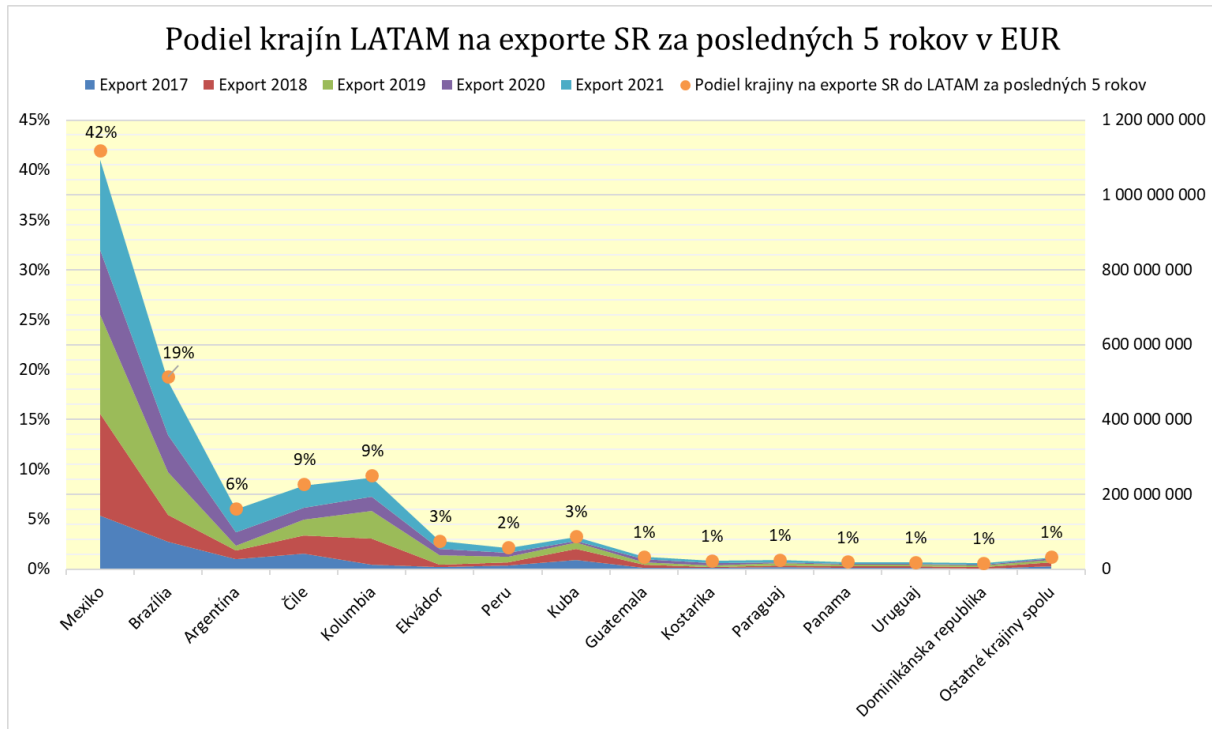
Vývoj bilaterálneho obchodu SR-MX za posledných 5 rokov:

Obchodná výmena SK-MX (v tis. €)	2018	2019	2020	Medziročná zmena 2019-2020	2021	2022	Medziročná zmena 2021-2022	Zmena 2019-2022 (zotavenie z pandémie)
Export	273 313	262 927	173 363	-34%	241 015	215 891	-10%	-18%
Import	126 673	145 673	104 315	-28%	123 361	161 879	33%	11%
Obrat	399 986	408 601	277 678	-32%	364 376	377 770	3,7%	-7,5%
Bilancia	146 640	117 254	69 048	-41%	117 654	54 012	-54%	-54%

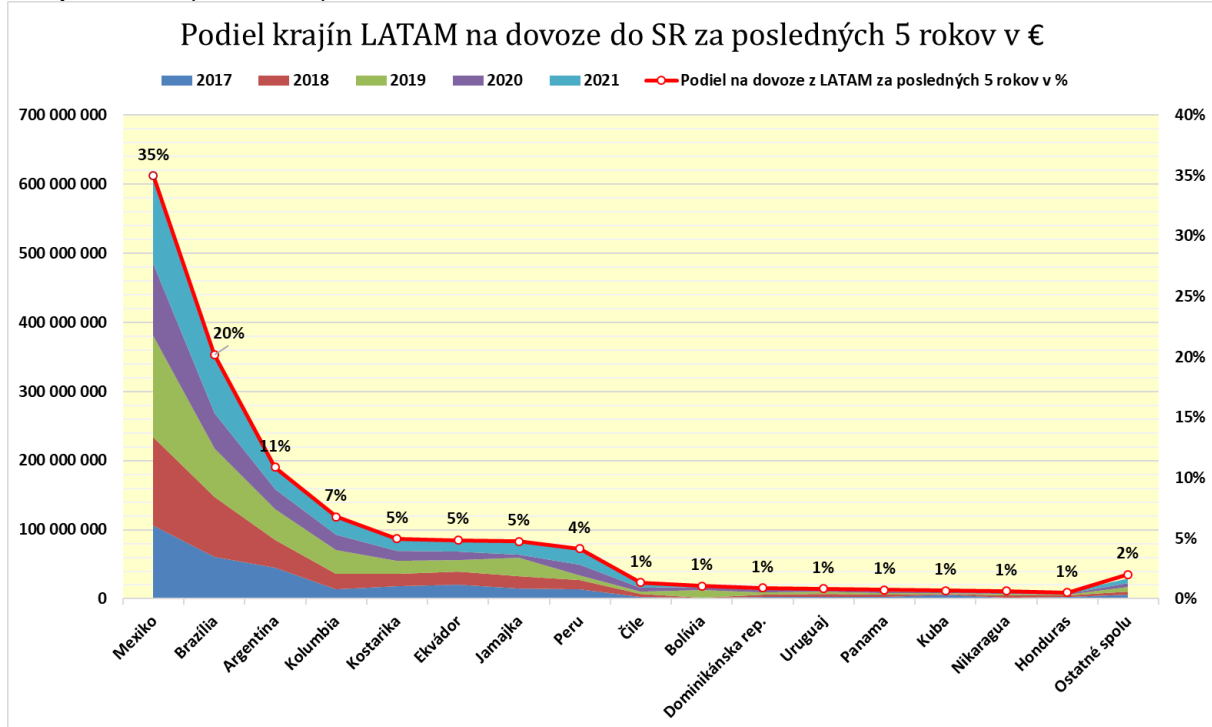
Zdroj: Štatistický úrad SR

Obrat bilaterálneho obchodu SR s Mexikom už dlhoročne dosahuje najvyššie hodnoty v porovnaní so všetkými ostatnými krajinami LATAM (Vid' dva grafy nižšie – údaje k roku 2021.). **Obchodné saldo sa dlhodobo udržuje v pozitívnych hodnotách**. Nebolo tomu inak ani počas pandémie COVID-19, aj keď v roku 2020 došlo k **medziročnému poklesu exportu SR do MX o 34 %**. **Rok 2021 zaznamenal značné oživenie, nárast exportu až o 39%**, pričom hodnota exportu dosiahla 241,015 mil. EUR. Napriek tomu sa však nepodarilo dosiahnuť predpandemickú hodnotu exportu, v porovnaní s rokom 2019 bol export stále nižší o 8 %.

⁶ Pre rok 2021 bol Doing Business Index suspendovaný, kvôli obvineniam z jeho manipulácie vysokými úradníkmi Svetovej banky z dôvodu nátlaku zo strany Číny a Saudskej Arábie. Aktuálne prebieha vyšetrovanie prípadu.

Zdroj: Slovenský štatistický úrad.

Zdroj: Slovenský štatistický úrad.

Obrat bilaterálneho obchodu v roku 2022 sa medziročne mierne zvýšil o 3,7% a dosiahol hodnotu 377,77 mil. EUR, avšak stále nedosiahol predpandemickú úroveň. **Export SR do Mexika** v roku 2021 vzrástol o 39% (výrazné zotavenie z pandémie), ale **v roku 2022 sledujeme opäť výrazný pokles, až o 10%**. Hodnota exportu SR do MX v roku 2022 dosiahla hodnotu 215,89 mil. EUR. Je otázne, či opätovný výrazný pokles exportu mohla spôsobiť nová geopolitická situácia v Európe (vojna na UA), ktorá mohla mobilitu tovarov najskôr zmraziť a potom preorientovať do nových destinácií. Do vysokej miery však išlo o dozvuky pandémie, ktorá spôsobila nedostatok čipov najmä v automobilovom priemysle, kde export SR klesol až o 37% (45,83 mil. EUR). Mexický automobilový priemysel v roku 2022 stagnoval práve z dôvodu nedostatku čipov (Pri dovoze z MX do SR v automobilovom sektore tento trend nesledujeme.).

Čo sa týka dovozu tovarov z MX na SR, ten naopak konštantne stúpa. V roku 2021 import stúpol o 18% na hodnotu 123,36 mil. EUR a v roku 2022 stúpol až o 32% a dosiahol hodnotu 161,87 mil. EUR, čím došlo k jeho úplnému zotaveniu z pandémie COVID-19. **Import v roku 2022 presiahol dokonca aj hodnotu dovozu z roku 2019 a to až o 11%.** **Obchodné saldo SR zostáva v pozitívnych hodnotách, aj keď sa v roku 2022 jeho hodnota medziročne znížila až o 54%** na 54 mil. EUR, čo bolo spôsobené výrazným poklesom exportu SR a vysokým nárastom dovozu z MX.

V tovarovej štruktúre exportovaných produktov zo SR do Mexika sa v roku 2021 aj 2022 udržali na prvých štyroch priečkach produkty z r. 2019 a teda: **a) vozidlá, ich časti a príslušenstvo, b) jadrové reaktory, kotly, stroje, prístroje, zariadenia, ich časti a súčasti, c) elektrické stroje, prístroje a zariadenia, ich časti a súčasti, d) kaučuk a výrobky z neho.** Piatou najvýznamnejšou kategóriou v roku 2022 boli plasty a výrobky z nich. **Prvých 5 kategórií tvorilo podiel 88% na celkovom exporte SR do MX.** Čo sa týka hodnôt exportovaného tovaru, mohli sme **v roku 2022 sledovať výrazné výkyvy**, viď v tabuľke nižšie.

	Kategória produktu HS2	Hodnota exportu v r. 2021 v EUR	Hodnota exportu v r. 2022 v EUR	Podiel produktu na celkovom exporte v r. 2022	Zmena hodnoty exportu v 2021 vs. 2022
1.	Vozidlá, ich časti a súčasti	123 116 764	77 286 812	36%	-37%
2.	Jadrové reaktory, kotly, stroje, ich časti a súčasti	44 152 603	49 469 184	23%	12%
3.	Elektrické stroje, prístroje a zariadenia	23 224 166	38 591 371	18%	66%
4.	Kaučuk a výrobky z neho	15 934 286	15 657 696	7%	-2%
5.	Plasty a výrobky z nich	4 734 247	9 140 459	4%	93%
6.	Ostatné	29 847 437	25 745 583	12%	-14%
	Spolu	241 009 503	215 891 105	100%	-10%

V tovarovej štruktúre produktov importovaných z Mexika na SR v roku 2022 sa tak ako v prípade exportu udržali štyri najväčšie kategórie z roku 2020 aj 2021, a to: a) elektrické stroje, prístroje a zariadenia, ich časti a súčasti, b) vozidlá, ich časti a príslušenstvo, c) prístroje optické, fotografické, meracie, kontrolné presné a lekárske, d) jadrové reaktory, kotly, stroje, prístroje, zariadenia, ich časti a súčasti. Ďalšou kategóriou, ktorá sa v roku 2022 dostala do prvej pätky boli rôzne chemické výrobky. **Prvých 5 kategórií tvorilo podiel 85% na celkovom dovoze SR z MX.** V tomto prípade však u týchto tovarov sledujeme iba medziročný nárast. Viac detailov uvádzame v tabuľke nižšie.

Kategória produktu HS2	Hodnota dovozu v r. 2021 v EUR	Hodnota dovozu v r. 2022 v EUR	Podiel produktu na celkovom dovoze v r. 2022	Zmena hodnoty dovozu v 2021 vs. 2022
1. Elektrické stroje, prístroje a zariadenia	46 810 207	51 642 841	32%	10%
2. Vozidlá, ich časti a súčasti	24 710 956	44 721 727	28%	81%
3. Prístroje optické, fotograf., meracie, lekárske a i.	14 519 119	15 805 836	10%	9%
4. Rôzne chemické výrobky	5 044 380	13 923 695	9%	176%
5. Jadrové reaktory, kotly, stroje, ich časti a súčasti	9 122 675	11 726 888	7%	29%
6. Ostatné	22 325 315	24 057 654	15%	8%
Spolu	122 532 652	161 878 641	100%	32%

Záujem slovenských firiem o obchod s Mexikom v posledných rokoch narastá a nová geopolitická situácia vedúca k tzv. "studenej vojne 2.0" bude tento trend veľmi pravdepodobne iba ďalej stimulovať. Od **24. do 28. októbra 2022** ZÚ Mexiko v spolupráci so SARIO zorganizovalo **1. samostatnú podnikateľskú misiu do Mexika**⁷, ktorú oficiálne otvorila **ŠTATÍ MZVEZ, I. Brocková**. Podnikateľskej misie sa zúčastnili **4 firmy**: iBross a JokerTrike z leteckého sektora, Corvus Slovakia z obranného priemyslu a OverHead4D z digitálnych 4.0 technológií. **Okrem toho sa realizovali v rámci tejto misie aj online B2B rokovania** s tromi SK firmami: Pixii s.r.o., Twinzo, s.r.o. a AEN Trading. Všetky osobne zúčastnené firmy aktuálne pokračujú v rokovaniach s MX partnermi ohľadom možných projektov a predaja svojich produktov/služieb v Mexiku.

Aktuálne má v Mexiku svoju pobočku iba jedna SK firma (ESET), avšak existuje tu viacero spoločností, ktoré boli založené ako mexické, avšak ich zakladateľ, vstupný kapitál alebo aj technológie sú slovenské. Medzi, ktoré patria napríklad spoločnosti už veľmi

⁷ Pozn. V minulosti sa do MX uskutočnila iba jedna PM v r. 2017 pri príležitosti návštevy prezidenta A. Kisku, kedy ho sprevádzalo 8 SK firiem (+1 MX firma s investíciou na SR). Podľa údajov dostupných ZÚ MX sa podarilo všetkým firmám nadviazať potrebné kontakty, avšak iba v jednom prípade došlo k realizácii pilotného projektu.

dobre etablované, nie len na MX trhu, ale aj v okolitých krajinách, ako napr. Esloventanas (CEO Peter Cesnek, výroba a inštalácia plastových okien) a KSMEX (CEO Alojz Krišák, stavba a údržba čističiek odpadových vôd), či v roku 2021 založená spoločnosť MexMovil (CEO Nadia Macičáková, mobilný virtuálny operátor pre mikropodniky). V blízkej budúcnosti sa očakáva otvorenie pobočky (fabriky) druhej SK firmy v Mexiku, spoločnosti Gevorkyan (CEO Artúr Gevorkyan, prášková metalurgia).

V. MARKETINGOVÁ STRATÉGIA

---

a) OBCHODNÉ ZVYKLOSTI V TERITÓRIU

Detailné a aktuálne informácie o obchodnej praxi, kultúrnych zvyklostiach a pracovno-právnych otázkach v mexickom business prostredí sú dostupné na stránke: www.globalization-partners.com/globalpedia/mexico-employer-of-record/

b) VYHODNOTENIE ODBYTOVÝCH MOŽNOSTÍ SR

Mexický trh je mnohonásobne väčší ako slovenský, zároveň je veľmi diverzifikovaný a v mnohých odvetviach pokročilý, takže je veľmi pravdepodobné, že akýkoľvek slovenský podnikateľský subjekt by si v tejto krajine mohol nájsť odbytisko pre svoje produkty alebo služby. Avšak na mexickom trhu vládne veľmi vysoká konkurencia, z toho dôvodu je rast slovenského vývozu determinovaný hlavne schopnosťou slovenských firiem prispôbiť sa a získať konkurenčnú výhodu. Ďalšie prekážky, ktorým by slovenskí podnikatelia čelili sú: cenový rozdiel, transport a vysoká miera byrokracie. Pre bližšie informácie o odbytových možnostiach v jednotlivých oblastiach podnikania je potrebné kontaktovať slovenské veľvyslanectvo v Mexiku.

c) MARKETINGOVÁ STRATÉGIA PRI VÝVOZE DO TERITÓRIA

Mexický trh je v určitých oblastiach do istej miery saturovaný a pokiaľ ide o konkurenciu, značne tvrdý a nekompromisný. Vždy je nutné brať do úvahy, že mexické firmy obchodujú predovšetkým s partnermi z USA a Číny, a majú teda skúsenosti s presadzovaním sa na severoamerickom a ázijskom trhu, vrátane všetkých obvyklých štandardných komerčných postupov. Príprava pre vstup na tunajší trh by preto mala byť podložená dôkladnou marketingovou štúdiou. Ponuka by mala byť formulovaná v španielčine a sprevádzaná propagačnými materiálmi, vzorkami (ak to umožňuje povaha tovaru) a referenciami (kam firma vyváža, s kým spolupracuje atď.)

Najefektívnejšou formou distribúcie používanou v tomto prostredí (vo veľkej miere zahraničných firiem) je predaj prostredníctvom miestnych obchodných zástupcov, prípadne formou účasti na výstavách, veľtrhoch, kongresoch a predvážiacich akciách. Pravidelne aktualizovaný zoznam je možné nájsť na <https://expro.com.mx>.

Z hľadiska techniky zahraničného obchodu a používania dokumentov v krajine platia všeobecne uznávané predpisy a pravidla platné pre zahraničné obchodné operácie. Treba si však preveriť, čo všetko treba predložiť pri jednotlivých komoditách. Je veľmi dôležité, aby slovenský exportér zabezpečil odoslanie potrebných dokumentov včas a v

bezchybnom stave, nakoľko poplatky za uskladnenie zásielky sú vysoké. Taktiež sa odporúča dopredu konzultovať značenie tovaru, aby korešpondovalo s miestnymi normami a tovar mohol byť bezproblémovo uvedený na trh.

Podrobnejšie informácie sú v procese aktualizácie, prípadne je potrebné kontaktovať Veľvyslanectvo SR v Mexiku.

d) PRAKTICKÉ INFORMÁCIE PRE EXPORTÉRA A IMPORTÉRA

DG Trade – nástroj: Access2Markets: Informačný portál pre dovozcov a vývozcov krajín EÚ. Vývozcovia a dovozcovia z EÚ/SR z a do Mexika tu nájdú podrobné informácie k tarifám, pravidlám pôvodu, daniam a dodatočným clám, dovozným postupom a formalitám, požiadavkám na výrobok, obchodným bariéram a štatistikám obchodných tokov. <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/home>

Dohoda o voľnom obchode medzi EÚ a Mexikom je v procese aktualizácie, jej podpis sa očakáva najskôr v 2. polovici roka 2021. Aktuálne platná dohoda o voľnom obchode a s ňou súvisiace informácie sú dostupné na: **DG Trade - EU-Mexico Partnership Agreement:**

<https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/content/eu-mexico-partnership-agreement>

Colné pravidlá pri obchode s Mexikom sa riadia európskym colným informačným systémom: **ICS2 - EU Customs Advance Cargo Information System**, ktorý bol aktualizovaný v prvom trimestri 2021 a je dostupný na:

https://ec.europa.eu/taxation_customs/general-information-customs/customs-security/import-control-system-2-ics2_en

Aktuálne informácie pre podnikateľov publikuje Veľvyslanectvo SR v Mexiku na:

https://www.mzv.sk/web/mexico/obchod_a_investicie Zoznam kontaktov a webových stránok významných ekonomických inštitúcií v Mexiku je uvedený v Prílohe č. 1.

Vízové formality, režim vstupu a pobytu občanov SR v Mexiku sú dostupné na:

<https://www.mzv.sk/web/mexico/cestovanie>

Informácie o konzulárnej pomoci Veľvyslanectva SR v Mexiku poskytovanej občanom SR: https://www.mzv.sk/web/mexico/konzularne_informacie

Zdravotná starostlivosť: <https://www.mzv.sk/web/mexico/cestovanie/zdravotna-starostlivost>

Cestovanie a podmienky vstupu do krajiny:

<https://www.mzv.sk/web/mexico/cestovanie>

Dôležité telefónne čísla: <https://www.mzv.sk/web/mexico/cestovanie/dolezite-telefonne-cisla>

PRÍLOHY

Príloha č. 1

Aeropuertos y Servicios Auxiliares (ASA) - www.asa.gob.mx
Banco de México - www.banxico.org.mx
Banco Nacional de Comercio Exterior (BANCOMEXT) - www.bancomext.com
Cámara de Diputados - www.camaradediputados.gob.mx
Cámara de Senadores - www.senado.gob.mx
Caminos y Puentes Federales de Ingresos y Servicios Conexos (CAPUFE) www.capufe.gob.mx Comisión Federal de Competencia (CFC) - www.cfc.gob.mx
Comisión Federal de Electricidad (CFE) - www.cfe.gob.mx
Comisión Nacional Bancaria y de Valores (CNBV) - www.cnbv.gob.mx
Comisión Nacional de Agua (CONAGUA) - www.cna.gob.mx
Comisión Nacional de Derechos Humanos (CNDH) - www.cndh.gob.mx
Consejo Nacional de Ciencia y Tecnología (CONACYT) - www.conacty.mx
Instituto Nacional de Ecología (INE) - www.ine.gob.mx
Instituto Nacional de Estadística, Geografía e Informática (INEGI) - www.inegi.gob.mx
Instituto Mexicano del Petróleo (IMP) - www.imp.mx
Instituto Federal Electoral (IFE) - www.ife.org.mx
Petróleos Mexicanos (PEMEX) - www.pemex.com
Presidencia de la República - www.presidencia.gob.mx
Secretaría de Economía (SE) - www.economia.gob.mx
Sistema de Información Empresarial Mexicano - www.siem.gob.mx
Secretaría de Comunicaciones y Transportes (SCT) - www.sct.gob.mx
Secretaría de Controlaría y Desarrollo Administrativo (SECODAM) - www.secodam.gob.mx Secretaría de Desarrollo Social (SEDESOL) - www.sedesol.gob.mx
Secretaría de Educación Pública (SEP) - www.sep.gob.mx
Secretaría de Energía (SE) - www.energia.gob.mx
Secretaría de Gobernación - www.gobernacion.gob.mx
Secretaría de Hacienda y Crédito Público (SHCP) - www.shcp.gob.mx
Secretaría de Medio Ambiente, Recursos Naturales y Pesca - www.semarnap.gob.mx
Secretaría de Relaciones Exteriores (SRE) - www.sre.gob.mx
Secretaría de Salud (SS) - www.ssa.gob.mx
Secretaría de Trabajo y Previsión Social (STPS) - www.stps.gob.mx
Secretaría de Turismo (SECTUR) - <http://mexico-travel.com>
Procuraduría Federal de Protección al Ambiente - <http://www.profepa.gob.mx/>